

Stanowisko

Stanowisko Zarządu Śląskiego Związku Gmin i Powiatów

w sprawie realizacji rozdziału 8a ustawy o systemie oświaty - "Pomoc materialna dla uczniów".

Z dniem 1 stycznia 2005 r. wszedł w życie nowy system pomocy materialnej dla uczniów wprowadzony ustawą z dnia 16 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. Nr 281, poz. 2781). Powyższy akt prawny wprowadził do ustawy o systemie oświaty nowy rozdział 8a "Pomoc materialna dla uczniów", zgodnie z którym pomoc ta może być udzielana w postaci stypendium szkolnego, zasiłku szkolnego, stypendium za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe. Po pierwszym okresie realizacji przez gminy powyższego zadania, nie podważając potrzeby udzielania pomocy materialnej dla uczniów, w tym w szczególności stypendium szkolnego przedstawiamy poniżej nasze wnioski:

1. W imieniu gmin członkowskich Zarząd Śląskiego Związku Gmin i Powiatów sprzeciwia się propozycjom, w myśl których udzielanie pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym stałoby się zadaniem własnym gmin, gdyż pociągnęłoby to za sobą szereg negatywnych dla budżetów gmin konsekwencji finansowych. Już teraz część gmin ze względu na niedostateczną wysokość dotacji celowej otrzymanej od wojewody zmuszona jest dokładać do realizacji tego zadania środki finansowe z własnego budżetu.

2. Naszym zdaniem niejasny jest również sposób naliczania dotacji na realizację ww. zadania, określony w Rozporządzeniu MENiS z dnia 22 lutego 2005 r. W przypadku większości gmin nie gwarantuje on zabezpieczenia środków na faktyczne potrzeby w tym zakresie występujące na terenie gminy.

3. Ciężar realizacji nowego systemu pomocy materialnej spadł na barki gmin. Z Budżetu Państwa nie przeznaczono żadnych środków, które umożliwiłyby gminom odpowiednie przygotowanie się do realizacji powyższego zadania, jak również na pokrycie kosztów związanych z obsługą zadania.

4. Znaczącym błędem jest także regulacja zawarta w art. 90n ust. 1 ustawy o systemie oświaty, zgodnie z którą przyznawanie stypendium szkolnego czy zasiłku szkolnego odbywa się w drodze decyzji administracyjnych. Skutkuje to tym, iż zanim stypendium, czy zasiłek szkolny trafi do potrzebującego trzeba pokonać karkołomną drogę administracyjną, tj. zastosować w pełni procedurę przewidzianą w kodeksie postępowania administracyjnego, a pomoc, o którą ubiega się rodzic dla dziecka dociera do niego z wielkim opóźnieniem, a czasem nawet przestaje być aktualna.

W roku bieżącym gminy mogły przystąpić do rozpatrzenia wniosków złożonych do dn. 31 stycznia 2005 r. najwcześniej po uprawomocnieniu się opracowanych przez gminy regulaminów. Regulaminy te gminy były zobowiązane uchwalić do końca marca br., nie posiadając ze strony MENiS żadnych informacji o wysokości środków jakimi dana gmina będzie mogła dysponować na ten cel w roku bieżącym. W rezultacie stypendia szkolne realizowane były najczęściej w miesiącach od czerwca do września br. Do dn. 15 września 2005 r. do gmin wpłynęła kolejna "lawina" wniosków w stosunku do których trudno będzie zachować procedurę i terminy określone w k.p.a. W odniesieniu do roku szkolnego 2005/2006 decyzje powinny być wydane do końca roku 2005. Jednak gminy nie posiadają dotychczas informacji, jakiej wysokości środkami będą dysponowały w roku 2006. Mimo wszelkich starań gminy nie są w stanie wykonać tego zadania w sposób terminowy, co wiąże się oczywiście z możliwością złożenia zażalenia przez stronę i dalszymi konsekwencjami.

5. Samorządowe Kolegia Odwoławcze uchylają decyzje negatywne wydane przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) z powodu braku opinii dyrektora szkoły (o której mowa w art. 90n ust. 2 pkt 1 ustawy o systemie oświaty), wydanej w formie postanowienia. Wśród prawników występują różne interpretacje dotyczące właściwej formy opinii dyrektora (część z nich uważa, że opinia musi być wydana zgodnie z k.p.a w formie postanowienia, ale są też wyrażane poglądy odmienne). W odniesieniu do tej sprawy gminy woj. śląskiego podzielają pogląd Ministra Edukacji Narodowej w powyższej sprawie, który w swoim piśmie Nr DWPS-

EM/0212/01/05 z dn. 9 września 2005 r. na stronie 12 pisze: "Przepisy ustawy o systemie oświaty nie określają formy prawnej opinii dyrektora szkoły o przyznanie uczniowi pomocy o charakterze socjalnym. Jednakże wydaje się, że opinia ta nie ma formy postanowienia przewidzianego w art. 106 kpa, ale raczej podlegający ocenie organu rozstrzygającego o przyznaniu pomocy środki dowodowy na ustalenie stanu faktycznego, będącego podstawą rozstrzygnięcia."

6. Uważamy, że zgodnie z zasadami funkcjonowania samorządów lokalnych określonymi w Konstytucji RP ustawa nie powinna narzucać samorządom sposobu organizacji konkretnego zadania, w tym wypadku udzielania stypendiów o charakterze socjalnym. W szczególności za zdecydowanie niewłaściwe uważamy konkretne wskazywanie w akcie ustawodawczym, mających realizować zadanie jednostek organizacyjnych urzędu gminy/miasta. W wypadku tego konkretnego zadania właściwym podmiotem do załatwiania indywidualnych spraw z zakresu pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów mogłyby być np. ośrodki pomocy społecznej (bowiem posiadają one najwięcej danych o rodzinach, którym pomoc powyższa jest potrzebna, jak również dysponują wykwalifikowaną kadrą, uprawnioną do przeprowadzania wywiadów w terenie) lub też - w przypadku uczniów szkół podstawowych i gimnazjów - komisje do spraw pomocy materialnej. Jednak decyzję w tej sprawie powinna podjąć gmina.

W świetle powyższych uwag proponujemy wyłączenie postępowania w sprawie przyznawania pomocy materialnej dla uczniów spod reżimu prawnego k.p.a. Umożliwiłoby to szybkie podjęcie stosownych decyzji oraz dotarcie z pomocą materialną do uprawnionego ucznia wówczas, gdy taka pomoc jest potrzebna. Jednocześnie dla właściwej realizacji powyższego zadania przez gminy konieczne jest, aby otrzymywały one najpóźniej do dn. 30 września poprzedniego roku informację o planowanej wysokości dotacji na realizację w/w zadania w kolejnym roku kalendarzowym.

25 listopada 2005 r.